

12.01. 5-Б (2 гр) укр.мова Добровольська В.Е.

Пряма мова, Розділові знаки в реченнях із прямою мовою

Повторення: групи слів за значенням.

Мета уроку: ознайомити п'ятикласників з особливостями будови речень із прямою мовою, інтонацією в них, навчити учнів розрізняти слова автора і пряму мову в реченні ; розвивати вміння ставити й обґрунтовувати розділові знаки при прямій мові; розвивати творчу уяву, культуру мовлення, виховувати найкращі моральні риси.

Який сьогодні ти?

1

2

3

4

5

6

Вивчаємо!

*Речення з прямою мовою складається з двох частин, що зв'язані за змістом та інтонаційно, - з **прямої мови та слів автора.***

«П» - пряма мова.

А – слова автора, які стоять на початку речення – перед прямою мовою.

а - слова автора, які стоять після прямої мови.

А

П

Визирнула Сова й ухнула: «Ух, це ти, Пуше? У яких таких справах?»

П

а

«У кепських або навіть прикрих», - озвався Пух.

Пряма мова – це слова певної особи, передані без змін.

Слова автора повідомляють, кому належить пряма мова.

- Пряму мову беремо в лапки.
- Перше слово прямої мови пишемо з великої літери.
- Слова автора можуть стояти перед прямою мовою і після неї.

Перед прямою мовою після слів автора ставимо двокрапку.

А: «П». А:«П?» А: «П!»

Після прямої мови перед словами автора ставимо тире, слова автора починаємо писати з малої літери. У кінці прямої мови перед словами автора ставимо кому, знак питання або знак оклику.

«П», - а. «П?» – а. «П!»-а.

Як правильно ставити розділові знаки у реченні з прямою мовою

Крок 1. Знаходимо слова автора і пряму мову.

1. <u>Скоро літо</u> <u>сказав він</u>	2. <u>Він сказав</u> <u>скоро літо</u>
пряма мова слова автора	слова автора пряма мова

Крок 2. Визначаємо, де знаходиться пряма мова.

1. Пряма мова перед слова автора

а) Пряму мову беремо в лапки. Перед словами автора ставимо тире. Слова автора пишемо з малої літери.

«Скоро літо» - сказав він.

б) Після прямої мови перед тире має стояти один з трьох знаків: кома, знак оклику або знак питання. Кома пишеться після лапок, а знак оклику і знак питання – перед лапками.

«Скоро літо», - сказав він. «П», - а.

«Скоро літо!» - сказав він. «П!» - а.

«Скоро літо?» - запитав він. «П?» - а.

2. Пряма мова після слів автора

а) Після слів автора ставимо двокрапку. Пряму мову беремо в лапки. Вона починається з великої букви.

Він сказав: «Скоро літо». «П»,- а.

б) Наприкінці речення ставимо крапку, знак оклику або знак питання. Знак оклику і знак питання пишемо перед лапками, а крапка – після лапок.

Він сказав: «Скоро літо».

А:«П».

Він сказав: «Скоро літо!»

А:«П!»

Він запитав: «Скоро літо?».

А:«П?»

РОБОТА З ПІДРУЧНИКОМ

ВПРАВА 506

Прочитайте вірш мовчки. Визначте слова особи, які передані дослівно, прочитайте їх уголос. Визначте слова, які вказують, кому ці слова належать, прочитайте їх.

**Солов'ї розливаються ніжно
У зеленім веснянім гаю.
Син до матері каже: «Ця пісня
Дуже схожа на мову твою».
Посміхається мати до сина:
«Пам'ятай, моє миле дитя,
Рідна мова завжди солов'їна,
Зігриває людей все життя».**

Володимир Кленц,

Прочитайте вірш за особами

ВПРАВА 507

Прочитайте речення, правильно їх інтонуючи. У кожному з речень укажіть пряму мову та слова автора. Зверніть увагу на вживання розділових знаків.

1. Ми спитали соловейка навесні: «Ти для кого так виспівуєш пісні?» І затьохкав соловейко на калині: «Я пісні складаю Україні» (Н. Мельниченко).
2. «Чи ти Вкраїни син?» — питає синь Дніпрова (Д. Пилипчук).
3. Дід казав: «Бережися ганьби! Ми козацького чесного роду!» (С. Литвин).
4. «Козацькому роду нема переводу!» — співають в народі давно (В. Дворецька). Іду і людей питаю: «Де тут дорога до рідного краю?» (За В. Симоненком). «Земле мила, чи даси мені крила?» — питаю (Л. Прачева).

Що уособлює для українця соловей? Які казки, байки, прислів'я про нього ви знаєте? У відповіді використайте речення з прямою мовою.

ВПРАВА 508

Перепишіть, розставляючи пропущені розділові знаки.

1. Соловей щебече в лузі Добрий ранок всім вам друзі 2. Із гнізда свого лелека обізвався недалеко Добрий ранок Зустрічаємо світанок (В. Забава). 3. Жабка зелена зустріла коня Доброго дня Ми здається рідня. 4. Кінь засміявся й спитав басовито Де ж це ви сестро згубили копито (Н. Поклад).

Значення виділеного слова з'ясуйте за **Тлумачним словничком**.

Поясніть уживання розділових знаків при прямій мові.

Вкажіть у реченнях звертання та вставні слова.

Прочитайте речення, правильно їх інтонуючи. Чи допомогли вам у цьому розділові знаки?

ВПРАВА 509

Перепишіть речення в такій послідовності: 1) речення, у яких пряма мова стоїть після слів автора; 2) речення з прямою мовою перед словами автора. Розставте пропущені розділові знаки.

- 1. Казав їжак Хай буде так 2. Я з возом горшки побила жалілася кобила 3. Попалася лисиця в пастку і каже Хоч іще рано а доведеться заночувати. 4. Якось воно буде сказала миша в котячих зубах (Народна творчість). 5. Я не попадуся в сітку в'юн верткий хвалився рибкам (В. Івченко). 6. Равлик каже до сови із високої трави Мудра тітонько сова в тебе світла голова (П. Сорока).**

Поясніть значення стійких словосполучень побити горшки, світла голова.

Чи вживають ваші старші родичі у своєму мовленні прислів'я? Яким роблять мовлення прислів'я?

Наведіть два-три приклади часто вживаних вами прислів'їв. Розкрийте значення одного з них.

ВПРАВА 510

Перепишіть речення з прямою мовою, розставляючи пропущені розділові знаки.

Бабуся й онучка сидять на кухні У наш час музика була набагато мелодійніша пригадує бабуся Онучка спочатку дивується а потім пояснює Бабусю це ж міксер працює.

Складіть розповідь «Казки моєї бабусі» (усно). Використайте речення з прямою мовою.

ВПРАВА 511

Складіть розповідь «Мудрі батькові поради» з використанням речень, що містять пряму мову. Складену розповідь запишіть, розставте розділові знаки.

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Перепишіть, розставляючи пропущені розділові знаки.

1. Три синиці щебетали одна в одній питали Хто це там сестриці так співає у пшениці (О. Пархоменко).
2. Узяв олівець я із пенала і записав в календарі
- Сьогодні вперше прилетіли до нас у гості снігурі (А. Качан).
3. Ось я йду обізвалась зима (Леся Українка).
4. Ананаси й апельсини нудьгували в магазині Якби ноги в нас були ми б у Африку втекли (Д. Гордійко).
5. Слон казав своєму сину Від застуди їж малину (Л. Коваль).

Фото усієї виконаної роботи надсилай у Human на перевірку

Або на пошту cucerochka@bigmir.net

Бажаю успіхів!